

ЦРПСВх. № 363/25.08.2016.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Давид Велчев Давидов, ДН, член на Научно жури по процедура за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ” в област на висшето образование 7 – здравеопазване и спорт, професионално направление 7.6. - Спорт, специалност „ХАНДБАЛ” за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол и хандбал” /място № 1/ при Национална спортна академия „Васил Левски”.

I. По обявяването на конкурса.

Всички формални изисквания на ЗВО и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски” са спазени. Аудиторната и извънаудиторна учебна заетост на гл. ас. Илия Александров Върбанов значително превишава нормативните изисквания. Това е основният мотив за обявяване на конкурса за доцент при обсъждане на предложението в катедрата.

Академичният съвет на НСА „Васил Левски” взема решение за обявяване на конкурса. Конкурсът е обявен в ДВ бр.26 от 01.04.2016 г.

II. Данни за кандидата.

Единствен кандидат в обявения конкурс за доцент по хандбал /място № 1/ е гл. ас. Илия Александров Върбанов, доктор. Той завършва висше образование във ВИФ „Георги Димитров” /сега НСА „Васил Левски”/ през 1984 година.

Гл. ас. Илия Върбанов придобива образователната и научна степен „Доктор” след успешна защита на дисертационен труд на тема: „Развитие на тактическото мислене чрез моделиране на игрови

ситуации в хандбала” през 2013 година. От 1992 г. до сега е преподавател по хандбал към катедрата по Баскетбол, волейбол и хандбал на НСА „Васил Левски”

Монографичният труд „Съвременни тенденции в хандбала” е обобщение на по-голямата част от творческата дейност на кандидата. Той има комплексен характер. В него умело са обвързани множеството проблемни направления на хандбалния спорт. Ретроспекцията на историографията, теоретичните основи, обучението и тренировката, кадровото обезпечаване, управлението на тренировъчния процес, като съдържание и форма са представени не само като съобщение на факти и обстоятелства, а като задълбочен анализ при който конкретният предмет на изследване се разчленява на съставните му части. В цялото изложение Илия Върбанов натрапва своето убеждение, че **интерактивният подход** в обучението и тренировката винаги трябва да бъде приоритетен метод на работа, защото при него състезателите не само изпълняват предписанията на треньора, но се и превръщат в субект на процеса.

Убеден съм, че поради подчертано приложния характер на разработката, към този съдържателен труд ще посягат в бъдеще, не само студентите и специалистите по хандбал. Сигурно той ще бъде ползван от учителите по физическо възпитание, от управляващите различните структурни звена, от научни работници и общественици в спорта.

Новото актуализирано издание на „Единната програма по хандбал” е програмен документ на Българската федерация по хандбал /БФХ/, който характеризира системата за диагностика, оценка и управление на спортно-педагогическия процес от етапа на начално обучение до превъзходната специализация на хандбалистите. Програмата е съобразена със съвременните условия и е истински

наръчник за учители, треньори, инструктори, организатори и обществени деятели по хандбал в страната.

До сега Илия Върбанов има 19 публикации. При 12 от тях той е самостоятелен автор, при 2 първи автор и при 5 член на авторски колектив. Повечето публикации са отпечатани в лицензирани издателства. Под научното ръководство на гл.ас. Илия Върбанов успешно са защитили дипломни работи двама студенти – един бакалавърска степен и един в Центъра за следдипломна квалификация на НСА „Васил Левски”. Предстои защитата на още един студент в бакалавърската степен.

III. Преподавателска и научно-творческа дейност.

Гл.ас. Илия Върбанов е дългогодишен преподавател в НСА „Васил Левски”. Той никога не е допускал, че поприще на неговата бъдеща дейност може да бъде нещо друго освен хандбалния „teren”. Хандбалният спорт изгражда у него **игрови манталитет** наподобяващ поведението на **хищник**. Неговите виртуозни технически изпълнения много често са предизвиквали **спонтанен взрив** на възторг у зрителите и са **припламвали** огън не само в гърдите на пристрасните запаянковци. Той е бил пример как игровата мощ и агресивност може да бъдат обуздани и съчетани с респектираща толерантност към противника. Този манталитет на Ил. Върбанов е в основата и на неговата бъдеща реализация като преподавател и научен работник.

Натрупаният опит в спортно-състезателната дейност и безспорно **предпоставената** педагогическа сетивност карат Ил. Върбанов своевременно да се ориентира и тръгне уверено по релсите на педагогическата кариера. Като треньор на елитни отбори, у нас и в чужбина, той постига забележителни резултати.

Наред с преподавателската и треньорска работа Ил. Върбанов обръща поглед и към широкото поле на науката. Всички негови опити за изследване имат белега на иновативността.

Опитът да се вникне да по-дълбоко във взаимозависимостта между соматичните, личностни и спортно-технически характеристики на състезателите по хандбал е находчив. Йерархизирането на установените фактори е с голяма значимост за оптимизирането на тренировъчния процес.

Впечатлява големият брой изследвания разкриващи особеностите на съвременния хандбал и динамиката на неговото развитие. Контингент на изследванията са участвалите в Олимпийски игри, Световни и Европейски първенства за жени и мъже проведени след 2012 година. Полиномната информация от наблюдаваните показатели води до обобщения свързани със селекцията на отборите, подбора на състезателите за различните постове, играта в нападение и защита, условията за постигане на по-голяма резултатност, тактиката и стратегията при отделните срещи и турнирни състезания. При обсъждане на огромния обем количествени данни логиката не се губи в лабиринтите на анализа, а мисълта е насочена към разкриване на фактите и явленията до крайност.

Заслужава да се отбележи стремежът на Ил. Върбанов към търсене на подходи за провокиране на индивидуалната и групова активност на състезателите в спортно-състезателната дейност. Проведеният експеримент със специално разработен софтуер съдържа голям брой **видео-айтеми**. Всеки един от тях цели количествено измерване на различни латентни признаци. Двигателното съдържание на айтемите е насочено към по-голяма вероятност за даване на правилен отговор и по-малка възможност за налучкване на отговора . Компютърната реализация на експеримента е интригуваща и

атрактивна, поради което действа мобилизиращо на изследваните лица и е предпоставка за надеждността на получените резултати. Този експеримент, както и изследването на когнитивната способност за интерполация на игровите ситуации при хандбала, във възрастов аспект, разкриват широка перспектива за бъдещи изследвания.

Предмет на научните интереси на Ил.Върбанов са психологическата подготовка, тактическото мислене, индивидуалната и отборна, интелектуална **рефлексия**. В това отношение интерес представлява разработеният тест „Тактически задачи за избор на решение при различно числено съотношение между нападатели и защитници в хандбала”. Игровите ситуации оформени като три типа задачи са сполучливо подбрани. Проведеният експеримент показва добра валидност и надеждност на теста. Според мен това изследване може да се приеме като **пилотно** и в бъдеще да се проведе с още по-прецизно подбрани алтернативни ситуации, с друг контингент опитни лица и подобрена организация на изследването.

IV. Спортно-педагогическа и обществена дейност.

Гл. ас. Илия Върбанов има дългогодишна състезателна дейност. Учаснвал е в голям брой официални състезания от името на ЦСКА – София, ВИФ „Георги Димитров”, Хандбален клуб „Порто” – Португалия. Бил е 8 пъти Републикански шампион на Република България и 4 пъти носител на Националната купа. В продължение на 12 години е национален състезател. Като такъв участва в три Световни първенства. За постигнатите успехи като състезагел му е присъдено почетното звание „Майстор на спорта по хандбал”.

След приключване на състезателната дийност Ил. Върбанов е бил треньор на Националния отбор на Р.България девойки и Студентски национален отбор жени. При участието с тях в Световни

първенства /съответно 1995 и 1996 г./ отборите заемат престижни места в класирането. В продължение на 11 години е бил клубен треньор на НСА „Васил Левски” – жени, и треньор на мъже в Тунис и Кувейт. Ръководените от него отбори често са завоювали шампионски титли и държавни купи.

Гл. ас. Илия Върбанов е бил Вицепрезидент на Българската федерация по хандбал и Председател на Треньорско-методическата комисия към нея. Той участва редовно в подготовката, квалификацията и преквалификацията на треньорите по хандбал в България, образователните програми „Еразъм” и „Аз избирам спорт”, както и множество семинари у нас и в чужбина.

V. Безспорни приноси на научно-творческата дейност:

1. Характеризирана е динамиката на развитие на хандбалния спорт през последните години, подчертана е спецификата при жените и мъжете.
2. Научно е обосновано използването на различни средства и форми за оптимизиране управлението на учебно-тренировъчния процес.
3. Убедително е аргументирана ефективността на **интерактивния** подход в обучението и тренировката по хандбал. Дефинирани са методи за провокиране индивидуалната и групова активност на състезателите в спортно-състезателния процес.
4. Проведен е добре подготвен и организиран констативен експеримент за установяване творческия потенциал на състезателите по хандбал.
5. Разработен е тест за изследване индивидуалното и отборно тактическо мислене в хандбала.

6. „Единната програма по хандбал” е усъвършенствана и адаптирана към съвременните общественно-икономически условия в страната.
7. Разкрити са перспективи за бъдещи изследвания.

З а к л ю ч е н и е

Обявеният конкурс за „Доцент” по Хандбал за нуждите на катедра „Баскетбол, волейбол и хандбал” при Националната спортна академия „Васил Левски” отговаря на всички изисквания на ЗВО и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в НСА „Васил Левски”. От представената за рецензиране документация е видно, че в катедрата по Баскетбол, волейбол и хандбал има необходимата аудиторна заетост в специалността хандбал. Знанията, уменията и навиците придобити в спортно-състезателната, научно-изследователска, методическа и общественна дейност изграждат кандидата като авторитетен преподавател и научен работник.

Подробното запознаване с цялостната дейност на кандидата ми дава основание с пълна убеденост да предложа на Научното жури да присъди на гл.ас. Илия Александров Върбанов, доктор академичната длъжност „ДОЦЕНТ” на НСА „Васил Левски”.

София, 04.07.2016 г.

Проф. Давид Давидов, ДН